

Till

2017-08-07

Kommundirektörer/-chefer och kommunsekreterare/kontaktpersoner

Göran Arnell och Petter Bergeå (Gävle)

Ann-Katrin Sundelius och Angelica Lindberg (Sandviken)

Mimmi Abramsson och Linda Höglin/Fredrik Segersteen (Hofors)

Charlotta Ryd och Annica Månsson (Ockelbo)

Anna-Karin Karlsson och Malin Persson (Älvkarleby)

Ärenden för beslut, samråd och information i Gästrikre återvinnare medlemskommuner hösten 2017

Kommunalförbundet Gästrikre återvinnare översänder till medlemskommunerna två ärenden som behöver behandlas i medlemskommunerna under hösten 2017:

- Förslag till beslut om avfallstaxan för 2018 HANDLING
- Samråd om samverkan med Hälsingland

För att Gästrikre återvinnare ska kunna fatta beslut om budget för 2018 vid förbundsfullmäktiges sammanträde i november, behöver förbundet svar om kommunernas beslut om taxan senast den 30 oktober 2017.

Gästrikre återvinnare önskar också informera medlemskommunerna om ett antal aktuella frågor:

- Avfallsplanen: genomförande, uppföljning och ansvar
- Biogas: produktion, tankställen, avsättning av gasen
- Samverkan mellan Gästrikre återvinnare och medlemskommunerna
- Övrig information – återkoppling av årsredovisningen, ekonomi och verksamhetsmål

Beslutsärendet om avfallstaxa behöver beslutas i respektive medlemskommuns kommunfullmäktige.

Samrådsärendet om samverkan med Hälsingland föreslår vi behandlas av respektive medlemskommuns kommunstyrelse.

Informationsärendena föreslår vi behandlas i både kommunstyrelse och kommunfullmäktige i mån av tid.

Gästrikre återvinnare medverkar gärna och presenterar ärendena om så önskas.

De aktuella besluts- och samrådsärendena beskrivs i korthet på sidorna 2-5 i detta underlag.

Mera information om både besluts-, samråds- och informationsärenden finns i bilagorna 1-3.

Enligt beslut i medlemskommunerna hösten 2015 ska beslut om ändringar av avfallstaxan utöver 2 % fattas i respektive medlemskommun.

Enligt 12 § i förbundsordningen ska samråd med medlemmarna föregå beslut om avtal av större vikt, större investeringar, ändringar i avfallsplan och dylikt.

Detta underlag innehåller följande:

1. Avfallstaxa 2018 (förslag till beslut)	s 2
2. Samverkan med Hälsingland (samråd)	s 4
3. Process och tidplan för beslut och samråd	s 5
4. Bilagor	
Bilaga 1: Gästrike återvinnare, det ekonomiska läget och bakgrund och historik om avfallstaxan	s 6
Bilaga 2: Samverkan med Hälsingland	s 12
Bilaga 3: Information	s 15
a. Avfallsplanen	
b. Lokalproducerad biogas	
c. Samverkan mellan kommunerna och Gästrike återvinnare	

1. Avfallstaxa 2018 (förslag till beslut)

Förslag till beslut:

- Att fastställa *Avfallstaxa 2018 för Gävle, Hofors, Ockelbo, Sandviken och Älvkarleby kommun*

Gästrike återvinnarens förbundsfullmäktige beslutade den 15 juni 2017 att godkänna förslaget till Avfallstaxa 2018 och att föreslå medlemskommunerna att fatta beslut i enlighet med detta.

Behov av att höja avgifterna

För att kunna bibehålla verksamheten på nuvarande nivå, kommer avgifterna i avfallstaxan att behöva höjas 2018. De främsta orsakerna till höjningen är:

- ökade kostnader för avfallsförbränning
- sämre sortering och ökade avfallsmängder.

Miljöstyrning

Avfallstaxan i våra kommuner är miljöstyrande och ska vara ett incitament till att sortera. Det innebär att:

- Abonnemang sorterat (när hushållet sorterar ut sitt matavfall) är billigare än abonnemang osorterat (när hushållet inte sorterar sitt matavfall).

- Mindre kärl är billigare än större kärl
- Det är billigare att ha hämtning mer sällan (till exempel hämtning av restavfall var fjärde vecka eller var tredje månad) istället för varje eller varannan vecka.

Förslaget

Förslaget till avfallstaxa 2018 ser i korthet ut så här:

- En ökad miljöstyrning mot att sortera mera och minska avfallet, vilket innebär att de främsta höjningarna är på de rörliga hämtningsavgifterna.
- Grundavgifterna höjs för radhus, lägenheter och fritidshus. Ingen höjning för villor.
- Konsekvenserna för hushållen blir ungefär:
  - Villa: höjning med ca 200 kr/år/hushåll
  - Lägenhet: höjning med ca 130 kr/år/hushåll
  - Fritidshus: höjning med ca 300 kr/år/hushåll (taxan för fritidshus i våra kommuner är idag bland de lägsta i Sverige)
  - De som inte sorterar för en betydligt större ökning och en tydlig miljöstyrning.
- Avgifter för extrahämtningar och felsorteringar höjs markant för att markera miljöstyrningen.
- Avgifter för enskilda avlopp och fettavskiljare indexeras mot avfallsindex för slaminsamling med 3,19 % och innebär i snitt en höjning på 35-50 kr/tömning.
- Avgiften för latrin höjs med 100 kr/kärl.
- Övriga avgifter har setts över och justerats till rådande kostnadsläge, index. Flertalet av hämtningsavgifterna har inte höjts på 10 år.
- Administrativa avgifter har setts över och justerats.
- De sammanlagda avgiftshöjningarna beräknas ge förbundet en intäkt på 10 miljoner kronor. 8 miljoner av dessa är direkt hänförliga till ökade priser för avfallsförbränning.
- Vi kalkylerar med att många kunder kommer att ändra sitt abonnemang, vilket är önskvärt givet miljömålen. En konsekvens av det är att det leder till minskade intäkter till förbundet, vilket är beaktat i förslaget till avfallstaxa 2018.

För mer information se följande handlingar:

- Avfallstaxa 2018* (separat handling)
- PM Frågor och svar om Avfallstaxa* (separat handling)
- Bilaga 1* i detta underlag

2. Samverkan med Hälsingland (samråd)

Gästrike återvinnarens förbundsfullmäktige beslutade den 16 mars 2017 att godkänna det av styrelsen framlagda förslaget till inriktningsbeslut om kommunal samverkan och att fastställa detta för vidare samråd i medlemskommunerna, innebärande att Gästrike återvinnare genom Förbundsstyrelsen får teckna samverkansavtal med Bollnäs Ovanåkers Renhållnings AB, Bollnäs Energi AB, Gästrikens Ekogas AB, Ljusdal Renhållning AB och Söderhamn Nära AB i syfte att skapa bästa möjliga förutsättningar till att omhänderta hushållsavfall i regionen så att transporter minimeras och nyttan med avfallsresursen kan tillgodogöras berörda kommuners invånare. Årlig avtalsuppföljning ska ske. Fler kommuner än de vars bolag anges ovan kan ingå i samverkan på motsvarande grunder. Denna samverkan regleras via samverkansavtal enligt ny upphandlingslagstiftning som trädde i kraft 2017-01-01.

Beskrivning – bakgrund

Motiv till samverkan

Bollnäs, Ovanåker, Ljusdal och Söderhamns kommuner med tillhörande kommunägda bolag samt koncernen Gästrikens återvinnare (där Ekogas AB ingår) önskar samverkan inom avfallsområdet i syfte att uppnå en bättre miljö i enlighet med EU:s avfallsdirektiv samt nationella lagar och miljömål. Med samverkan avses målsättningar i berörda kommuners avfallsplaner bättre kunna uppnås.

Samverkan avser att skapa bästa möjliga förutsättningar till att omhänderta hushållsavfall i regionen så att transporter minimeras och nyttan med avfallsresursen kan tillgodogöras berörda kommuners invånare.

Samverkan ska bygga på följande *gemensamma principer*:

- Bidra till att uppnå EU:s avfallsdirektiv, nationella, regionala och lokala miljömål samt mål i kommunernas avfallsplaner
- Avtalet ska över tid vara fördelaktigt för alla parter. Med fördelaktigt avses sammanvägda aspekter rörande ekonomi, miljönytta och samhällsnytta
- Optimera utväxlingen på genomförda investeringar i kommunala avfallsanläggningar
- Parterna ska verka för regional användning av biogas och biogödsel
- Parterna ska verka för att klimatpåverkan av transporter för hushållsavfall minimeras, bland annat genom miljövänliga bränslen och returtransporter
- Parterna ska även bistå varandra, om det är nödvändigt, med kompetens och stöd om det gynnar uppfyllande av kommunernas avfallsplaner
- Parterna ska arbeta för att delge kommuner och dess invånare information som bidrar till att skapa ett väl källsorterat matavfall och förståelse för nyttan med matavfallens omhändertagande
- Samverkan ska årligen utvärderas och återkopplas på lämpligt sätt

Samverkan med andra kommuner ska stimuleras om det bidrar till att uppnå ovanstående principer.

Samverkansavtal tecknas med utgångspunkt från proposition (2015/16:295) och ny lag om offentlig upphandling. Utlåtande har erhållits från SKLs jurist om att det finns goda argument att även utvidgad samverkan stöds av det nya undantaget.

Mer information om samverkan med Hälsingland finns i bilaga 2.

3. Besluts-/samrådsprocess och tidplan

Besluts-/samrådsprocessen behöver genomföras under tidig höst. Beslut behöver vara fattade i respektive medlemskommun inför Gästrike återvinnarens Förbundsfullmäktiges sammanträde den 23 november 2017 då budget och verksamhetsplan för år 2018 ska fastställas. Beredning för detta sammanträde är planerat att äga rum den 14 november 2017.

Hittills erhållna svar om möjliga tidpunkter för beslut, samråd och information samt om när underlagshandlingar behöver finnas framgår av tabellen nedan.

Vänligen meddela/bekräfta till oss att datumen stämmer, kompletta med tidpunkter när så kan ske, om ytterligare underlag önskas samt om föredragning önskas av tjänstemän från Gästrike återvinnare.

Handlingar i form av Avfallstaxa för 2018 samt ett PM med frågor och svar om avfallstaxan skickas ut senast i samband med att handlingarna ska vara respektive kommunstyrelse tillhanda.

Kommun	KS	KF	Notering
Gävle	29 aug. el. 19 sep.	25 sep. el. 30 okt.	Närvaro från GÅ beslutas på beredning. Handlingar senast 17 aug.
Sandviken	5 sep.	25 sep.	Närvaro från GÅ på KS. Handlingar senast 7 aug.
Ockelbo	26 sep.	2 okt.	Närvaro från GÅ på KS 29 aug. Handlingar senast 18 aug.
Hofors	29 aug. el. 26 sep.	19 sep. el. 17 okt.	Närvaro ej bestämt än. Handlingar senast 9 aug.
Älvkarleby	13 sep.	27 sep.	Närvaro från GÅ önskas, men inte bestämt när.

Med vänlig hälsning,

Thomas Nylund
Förbundsdirektör, Gästrike återvinnare

Bilaga 1: Gästrike återvinnare, det ekonomiska läget och bakgrund och historik om avfallstaxan

Förbundet bildades 2001, har 110 anställda, serverar 164 000 invånare, driver 13 återvinningscentraler och har cirka 50 fordon. Förbundet omsätter ca 190 mnkr, varav 155 mnkr kommer via avfallstaxan och återvinningscentraler och 35 mnkr via externa uppdrag utanför det kommunala ansvaret för hushållsavfall.

Syftet med förbundet är att samla resurser och kompetenser inom det kommunala renhållningsansvaret i en för medlemskommunerna gemensam enhet för att säkerställa både en hög kostnadseffektivitet och en kapacitet att möta ökande framtida miljömässiga krav. Den kommunala samverkan skapar en miljö- och samhällsnytta som varje enskild kommun skulle ha svårt att uppnå var för sig.

Centrala delar i verksamheten är:

- Återvinningscentraler för grovavfall och farligt avfall
- Insamling av hushållssopor och annat avfall
- Kundenservice
- Kommunikation, utbildning och beteendeförändringsarbete.

Formen kommunalförbund valdes mot bakgrund av en ambition att via ett förbundsfullmäktige säkerställa en demokratisk insyns- och påverkansmöjlighet för de enskilda kommunerna. Samtidigt uppnås samordningsvinster och en mer rationell hantering i fråga om verksamhetsplanering, budget, enhetlig taxekonstruktion, upphandling av olika entreprenadtjänster, insamling mm.

Uppdraget till förbundet framgår av förbundsordningen och avfallsplanen. Kommunerna beslutar om förbundsordningen, som kan läsas i sin helhet här: [förbundsordning](#).

Koncernen består av Gästrike återvinnare, GÅ Utveckling AB (100 %), GÅ Tillsammans AB (100 %) och Gästrike Ekogas AB (51 %).

Verksamheten beskrivs närmare i verksamhetsplanen och i årsredovisningarna (till exempel [Årsredovisning 2016](#)).

I verksamhetsplanen för 2017 är fokus att jobba med att öka sorteringen, minska kostnaderna och öka intäkterna.

Omvärldsfaktorer som har betydelse för verksamheten är bland annat:

- Klimatfrågan och hållbarhet i fokus
- Byggboom
- Befolkningsökning
- Ökande avfallsmängder
- Stigande priser på avfallsbehandling t ex förbränning
- En eventuell skatt på avfallsförbränning för att styra till sortering
- Sorteringen minskar, beteendeförändring behövs
- Digitalisering
- Integration
- Samverkan med andra är en nyckel till framgång

Ekonomi

Gästrike återvinnare har en omsättning på ca 190 mnkr (budget 2017). 82 % av omsättningen utgörs av taxeintäkter och intäkter från förbundets återvinningscentraler. Taxeintäkterna är kostnadstäckande och får inte ge någon vinst i verksamheten. Verksamheten finansieras inte av några skatteintäkter. Resterande 18 % av omsättningen kommer främst från hämtning av grovavfall från återvinningscentraler, containerkörningar och hämtningar av tidningar och förpackningar hos verksamheter. En verksamhet som är tätt knutet till vårt kommunala uppdrag. Denna verksamhet har vinstkrav och bidrar till att hålla avfallstaxorna nere.

Befintligt effektiviseringskrav på 4,5 mnkr till 2018

Till 2018 har förbundsstyrelsen lagt ett effektiviseringskrav på 4,5 mnkr på verksamheten, vilket motsvarar 3,2 % av förbundets driftskostnader (exklusive behandlingskostnader). Förbundet arbetar intensivt för att klara av det, bland annat genom att se över interna processer och transportlogistik. Konkreta åtgärder som pågår handlar bland annat möjligheter till skiftkörning, helgkörning, öka lastvikter, effektivisera logistiken för sidlastare, ruttoptimering. Förbundet arbetar även med att öka kostnadsmedvetenheten i hela organisationen samt att öka sorteringen och förbättra sorteringskvaliteten. Det senare är ett långsiktigt arbete som handlar om beteendeförändring hos hushållen.

Kostnader och intäkter

De största kostnadsposterna är:

- Behandlingskostnader (förbränning och rötning) av avfallet. Varje år samlar Gästrike återvinnare in ca 26 000 ton restavfall från hushåll, ca 10 000 ton matavfall, ca 37 000 ton grovavfall från återvinningscentraler och övrigt avfall. Den största delen av avfallet medför behandlingskostnader. Några delar ger intäkter (t ex metallskrot).
- Personalkostnader
- Transportkostnader, fasta och rörliga kostnader för fordon och maskiner.

De största intäktsposterna är:

- Avfallstaxan
- Intäkter från insamling av grovavfall från egna återvinningscentraler, externa kunder, samt förpackningar och tidningar i återvinningsrum (vilket är ett avfall från hushåll, dock inte ett kommunalt ansvar utan ett producentansvar)
- Intäkter från försäljning av skrot och returträ och återvinningskort för företag.

Ökade kostnader 2018 som förbundet inte kan påverka

Inför nästa år ökar förbundets kostnader rejält, med ca 16 mnkr. De kostnader som ökar mest kan förbundet inte påverka.

Behandlingskostnaderna ökar med över 8 mnkr när det nuvarande förmånliga avtalet för avfallsförbränning löper ut och behöver ersättas av ett nytt. Därtill ökar kostnader för hämtning och transporter med anledning av ökade avfallsmängder och höjt avfallsindex. Förbundet har ett effektiviseringskrav på 4,5 mnkr (3,2 %) till år 2018. För att klara av ekonomin på en motsvarande nivå som idag behövs ytterligare ca 10 mnkr. Om en skatt skulle införas på avfallsförbränning, kommer kostnaderna för restavfall att öka ännu mer.

Typ av kostnad	Kostnadsökning	Kommentar
Behandling restavfall	Ca 8 mnkr	Nya avtal från år 2018 och prisindikationer mellan 62 % och 90 % prisökning.
Ökade insamlingskostnader	Ca 2 mnkr	På grund av ökade mängder avfall och sämre utsortering
Lönerevision	Ca 2 mnkr	Budgeterat 2,5 % lönerevision
Inflation, avfallsindex	Ca 2 mnkr	Inflationen uppgår 1,9 %. Avfallsindex uppgår till 2,3 % (april 2017)
Kommunikation och information	Ca 2 mnkr	Måste arbeta mera förebyggande för att minska avfallet och få bättre utsortering av matavfall, tidningar och förpackningar.

Avfallstaxan ger inte mera intäkter med automatik när befolkningen, eller avfallet ökar. Nya intäkter skapas först vid nybyggnationer och när det skapas nya abonnemang eller att kunderna begär flera hämtningar. Med andra ord ökar kostnaderna fortare än intäkterna och det blir en eftersläpning i ekonomin.

Kostnadsutveckling

Det finns inget index som täcker in alla aspekter som påverkar kostnader inom avfallsverksamheter. De index som finns tar inte hänsyn till exempelvis behandlingskostnader eller kostnader för utveckling av nya system. När verksamheten löper på utan större förändringar, påverkas kostnaderna främst av områden som drivmedel, lönerevision, ränteläge mm. Genom åren har det varit några sådana perioder. Förbundet har också haft perioder när kostnaderna har påverkats av

utveckling av nya system eller av särskilda omvärldsfaktorer som t ex förbränningskatt. Några sådana händelser under årens lopp har varit:

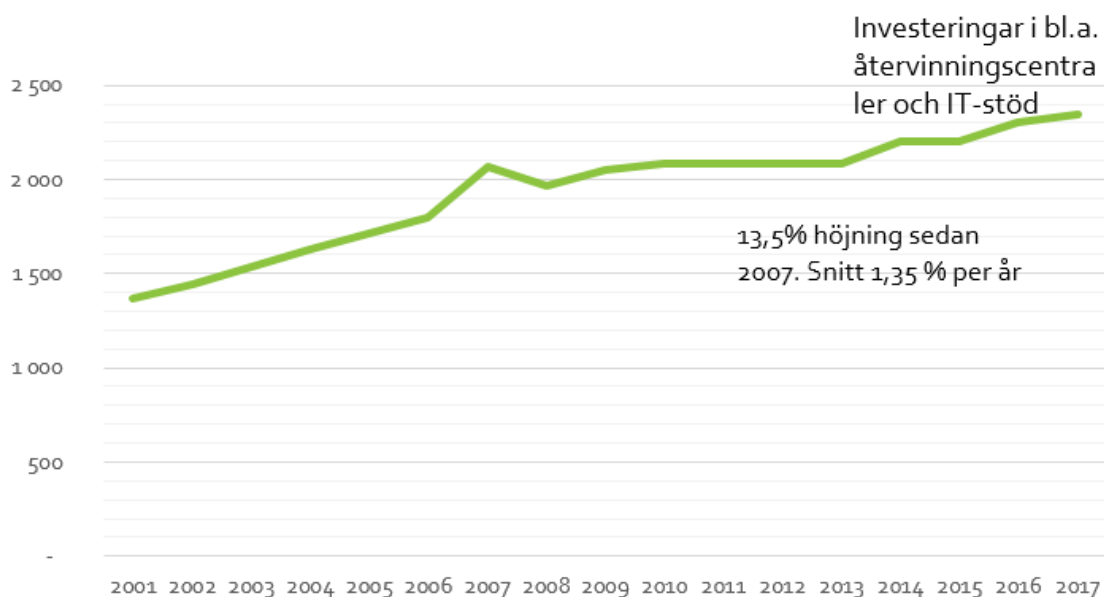
- Införande av sortering av matavfall 2004-2007 (inköp av kompostkärl och påshållare, komposteringsanläggning samt en stor informationsinsats)
- Skatt på avfallsförbränning som infördes 2006 och togs bort 2010
- Ändrade marknadspriser på behandling av avfall, t ex förbränning av restavfall, förbränning av trä eller återvinning av metallskrot
- Ombyggnation av Gävle återvinningscentral, nybyggnad av Skutskärs återvinningscentral, flytt av Österfärnebo återvinningscentral.
- Införande av en ny IT-systemlösning i verksamheten 2014
- Byggnation av biogasanläggning 2016/2017 (i dotterbolaget Gästrike Ekogas AB)

Under de senaste åren har verksamheten varit ansträngd både verksamhetsmässigt och ekonomiskt. Verksamheten har för att hålla igen på kostnader avstått från att återbesätta tjänster samt har hållit igen på arbete med kommunikation och beteendeförändring.

Avfallstaxan: syfte, historik och jämförelser

Avgifterna i avfallstaxan ska ge de intäkter som behövs för att utföra det kommunala ansvaret för hushållsavfall enligt 15 kapitlet i miljöbalken: hämtning av hushållsavfall, driva återvinningscentraler för mottagning av grovavfall och farligt avfall, tömning av slam från enskilda avlopp och fettavskiljare, informationsarbete mm.

Figuren nedan visar taxeutvecklingen de senaste 16 åren för en vanlig villa med abonnemang sorterat och hämtning var 14:e dag. Prisutvecklingen sedan starten 2001 är 68 % och sedan 2007 11 %.

Att jämföra taxor med övriga Sverige

När vi jämför taxenivåer med andra kommuner är det viktigt att känna till att det finns många aspekter som påverkar taxan, och som gör att taxor inte är helt lätt att jämföra rakt av. Jämfört med övriga Sverige ligger avfallstaxorna i våra medlemskommuner runt genomsnittet.

Aspekter som påverkar kostnader och avgiftsnivå är bland annat:

- Geografi – stad, landsbygd med långa avstånd, transportsträckor
- Utsortering av matavfall eller inte
- Sorteringslösningar: flerfackssystem, optisk sortering eller annat
- Hur utbyggd servicen med återvinningscentraler är

Nedanstående jämförelse är mellan kommuner som är jämförbara med vår verksamhet.

Avfallstaxa och skatt

Det finns tydliga skillnader mellan en taxa och en skatt, som är viktiga att tänka på. En skatt är alltid relativ, d.v.s. en % -sats av något, till exempel lön eller resultat. Skatteintäkterna förändras med befolkningen. Skatteintäkterna förändras även om inte skatten höjs. Exemplet nedan visar på en person som har en lön år 2016 och sedan får en löneökning till år 2017. Trots att skatten inte har höjts så betalar den personen över 4 000 kr mer i skatt i och med en löneökning.

- Lön 2016: 40 000 kr/mån = 13 606 kr i skatt
- Lön 2017: 41 000 kr/mån = 13 946 kr i skatt
- 4 082 kr mer i skatt per år utan att skatten har höjts

En avgift i avfallstaxan är densamma oavsett lön eller resultat. Ökar befolkningen så ökar inte taxaintäkterna med automatik. Taxeintäkterna ökar vid:

- Höjningar av taxan via beslut i kommunerna
- Miljöstyrande taxa kan leda till både ökningar och minskningar
- Nya abonnemang i form av nya bostäder

På varje hundralapp en medborgare får i lön gå ca 34 kr i skatt till kommun och landsting. Om avfallstaxan skulle ingå i skatten skulle den utgöra ca 40-70 öre/hundralapp beroende på inkomst.

Beslutsprocess och kommunikation

Det är av stort värde om förbundets medlemskommuner fattar samstämmiga beslut om det förslag till avfallstaxa som förbundets styrelse har föreslagit. Om någon kommun inte antar förslaget till avfallstaxa 2018 behöver ärendet göras om, förankras på nytt och skickas ut till alla fem kommunerna för beslut igen. Under den tid som förflyter till dess beslut är fattat, kommer intäkterna inte att täcka kommunalförbundet Gästrike återvinnarens kostnader.

En kommunikationsplan med konsekvenser för olika kundgrupper kommer att tas fram till hösten för att förklara de nya principerna och vilka konsekvenser det blir för medborgarna.

Bilaga 2: Samråd om samverkan med Hälsingland

Motiv till samverkan

Bollnäs, Ovanåker, Ljusdal och Söderhamns kommuner med tillhörande kommunägda bolag samt koncernen Gästrike Återvinnare (där Ekogas AB ingår) har tagit inriktningsbeslut om samverkan inom avfallsområdet i syfte att uppnå en bättre miljö i enlighet med EU:s avfallsdirektiv samt nationella lagar och miljömål. Med samverkan avses målsättningar i berörda kommuners avfallsplaner bättre kunna uppnås.

Samverkan avser att skapa bästa möjliga förutsättningar till att omhänderta hushållsavfall i regionen så att transporter minimeras och nyttan med avfallsresursen kan tillgodogöras berörda kommuners invånare.

Gemensamma principer

Samverkan ska bygga på följande gemensamma principer;

- Bidra till att uppnå EU:s avfallsdirektiv, nationella, regionala och lokala miljömål samt mål i kommunernas avfallsplaner
- Avtalet ska över tid vara fördelaktigt för alla parter. Med fördelaktigt avses sammanvägda aspekter rörande ekonomi, miljönytta och samhällsnytta
- Optimera utväxlingen på genomförda investeringar i kommunala avfallsanläggningar
- Parterna ska verka för regional användning av biogas och biogödsel
- Parterna ska verka för att klimatpåverkan av transporter för hushållsavfall minimeras, bland annat genom miljövänliga bränslen och returtransporter
- Parterna ska även bistå varandra, om det är nödvändigt, med kompetens och stöd om det gynnar uppfyllande av kommunernas avfallsplaner
- Parterna ska arbeta för att delge kommuner och dess invånare information som bidrar till att skapa ett väl källsorterat matavfall och förståelse för nyttan med matavfallets omhändertagande
- Samverkan ska årligen utvärderas och återkopplas på lämpligt sätt

Samverkan med andra kommuner ska stimuleras om det bidrar till att uppnå ovanstående principer.

Stegvis utveckling

Samverkan avses utvecklas stegvis av berörda parter utifrån parternas bedömning av hur fördelaktigt utvidgad samverkan är och dess juridiska tillämplighet enligt följande;

- Samverkan gällande omhändertagande av matavfall (rötning i Ekogas biogasanläggning), restavfall (förbränning av restavfall i Säverstaverket inklusive förbehandling vid Sävstaås avfallsanläggning) samt deponirest (deponering vid Långtå avfallsanläggning) med därtill hörande transporter
- Samverkan kring transport och omhändertagande av andra materialslag för återvinning
- Samverkan kring insamling och transport av mat- och restavfall samt förpackningar och returpapper

Även fler kommuner kan ges möjlighet att delta i samverkan.

Samverkansavtal

Samverkan avses regleras via samverkansavtal enligt ny upphandlingslagstiftning som trätt ikraft 2017-01-01. Samverkansavtal regleras i 3 kap 17 § i nya lagen om offentlig upphandling "Upphandling mellan upphandlande myndigheter". Syftet är att upphandlande myndigheter (exempelvis kommuner) ska kunna samverka utan upphandlingsskyldighet om upphandlingen reglerar ett samarbete rörande offentliga tjänster som strävar till att uppnå myndigheternas gemensamma mål. Det ska avse ett allmänintresse. Bakgrunden är den så kallade Hamburg domen som inarbetats i EU:s upphandlingslagstiftning som främst säkerställer ett samarbete kring avfallsförbränning och deponering mellan ett antal kommuner kring Hamburg för att säkerställa avfallsmängder till byggnation av en avfallsförbränningsanläggning i syfte att bättre uppnå EU:s avfallsdirektiv (minimera deponering).

Sveriges kommuner och Landsting (SKL) har anlåtats för att bedöma de juridiska aspekterna och deras sammanfattande omdöme är att det finns goda argument för att hävda att undantag från upphandling är tillämpligt på det föreslagna samarbetet, även om det inte går att säkert avgöra detta då det saknas rättspraxis inom svensk lagstiftning.

I november 2016 gav SKL svar på att tidigare utlåtande står fast med utgångspunkt från proposition (2015/16:295) och ny lag om offentlig upphandling. Svar erhöles också om att det finns goda argument att även utvidgad samverkan stöds av det nya undantaget.

Förslag till beslut

Respektive kommunfullmäktige i Bollnäs, Ovanåker, Söderhamn respektive Ljusdal har fattat eller avser att fatta beslut enligt följande:

Kommunfullmäktige i X beslutar att;

- I. X (= angiven avsedd organisation av Bollnäs Ovanåkers Renhållnings AB, Bollnäs Energi AB, Ljusdal Renhållning AB och Söderhamn Nära AB) får teckna samverkansavtal enligt ovan i syfte att skapa bästa möjliga förutsättningar till att omhänderta hushållsavfall i regionen så att transporter minimeras och nyttan med avfallsresursen kan tillgodogöras berörda kommuners invånare.
- II. Fler kommuner än ovan kan ingå i samverkan på motsvarande grunder

För Gästrike återvinnarens och Gästrike Ekogas ABs del tas motsvarande beslut i Förbundsfullmäktige och Förbundsstyrelsen.

Bilaga 3: Avfallsplan, biogas och samverkan

Denna bilaga innehåller information om viktiga delar i Gästrikre återvinnarens och kommunernas verksamhet och utveckling, som inte är föremål för beslut eller samråd i dagsläget.

Avfallsplan

Det övergripande målet för svensk miljöpolitik liksom för avfallshanteringen i vår region är att främja en hållbar utveckling. Det innebär att nuvarande och kommande generationer ska tillförsäkras en hälsosam och god miljö.

Varje kommun ska enligt miljöbalken anta en avfallsplan, som bland annat ska innehålla mål och åtgärder för att utveckla avfallshanteringen.

Den lokala avfallsplanen för Gävle, Hofors, Ockelbo, Sandviken och Älvkarleby reviderades 2015 och gäller 2016-2020. Avfallsplanen innehåller tre mål:

1. Förebygga resursslöseri
2. Minska användningen av farliga ämnen och säkra hanteringen av farligt avfall
3. Ta tillvara avfall som resurs.

Avfallsplanen är ett gemensamt styrdokument för Gävle, Hofors, Ockelbo, Sandviken och Älvkarleby kommuner med tillhörande bolag och förbund. Ansvaret att förverkliga avfallsplanen ligger till stor del hos Gästrikre återvinnare, men det finns också viktiga delar i planen som är kommunernas ansvar att förverkliga. Områden som kommunerna med tillhörande bolag ansvarar för är till exempel tillsyn, att minska matsvinn från kommunala verksamheter, upphandling och inköp, bostäder (bygga in möjligheter till sortering), bygglov (placering och utformning av återvinningsrum), fysisk planering (platser för avfallshandtering), lärande för hållbar utveckling i skolan, sortering av avfall i kommunala verksamheter, städning av nedskräpning på kommunal mark, slam från avloppsrening, allmänna papperskorgar och hundlatriner, samt medverka i samråd med producenter.

Avfallsplanen i sin helhet kan du läsa här: [avfallsplanen](#) .

Sveriges nationella avfallsplan finns här: [Från avfallshandtering till resurshushållning](#)

Arbetet med avfallsplanen redovisas årligen i en uppföljningsrapport.

Under 2017 ligger fokus på att förbättra sorteringen av hushållssopor och i synnerhet matavfallet (mål 3 "Ta tillvara avfall som resurs"). Inför 2018 blir det viktigt att även börja arbeta mer med mål 1 "Förebygga resursslöseri" och med mål 2 "Minska användningen av farliga ämnen och säkra hanteringen av farligt avfall". Om avfallsplanen ska förverkligas under planperioden 2016-2020 så behöver arbetet intensifieras.

Avfallsplanen är ett lokalt verktyg för att förverkliga global hållbarhet, och en del i ett större sammanhang:

Globala överenskommelser

EU direktiv

Sveriges nationella miljömål

Miljöbalken

Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala
avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall
NFS 2017:2

Nationell avfallsplan

Regionalt åtgärdsprogram för miljömålen

Kommunal avfallsplan

Statistiken visar att sorteringen behöver förbättras

I hushållens soppsåsar med restavfall ligger det idag i genomsnitt ungefär 2/3 som är felsorterat och inte ska vara där. Ungefär 1/3 är matavfall som skulle ha sorterats som matavfall och återvunnits till biogas och biogödsel. Ungefär 1/3 är förpackningar och tidningar som skulle ha sorterats och lämnats till materialåtervinning. Se bild 1 nedan.

I våra kommuner var mängden restavfall år 2016 ungefär 26 000 ton. 2/3 av det motsvarar ungefär 17 000 ton (8 500 ton matavfall och 8 500 ton förpackningar och tidningar). Det är en stor potential både för ökad miljönytta och för ekonomiska besparingar. Bara värdet av minskade behandlingskostnader och tappade behandlingsintäkter har ett värde av 10 mnkr. Gästrike Ekogas saknar i dagsläget över 4 000 ton matavfall för att anläggningen ska vara lönsam och kunna producera de mängder biogas som anläggningen har kapacitet för.

Därför behöver Gästrike återvinnare arbeta intensivt framöver för att förmå medborgarna att sortera mer. Se bild 2 nedan.

I soppåsen med restavfall

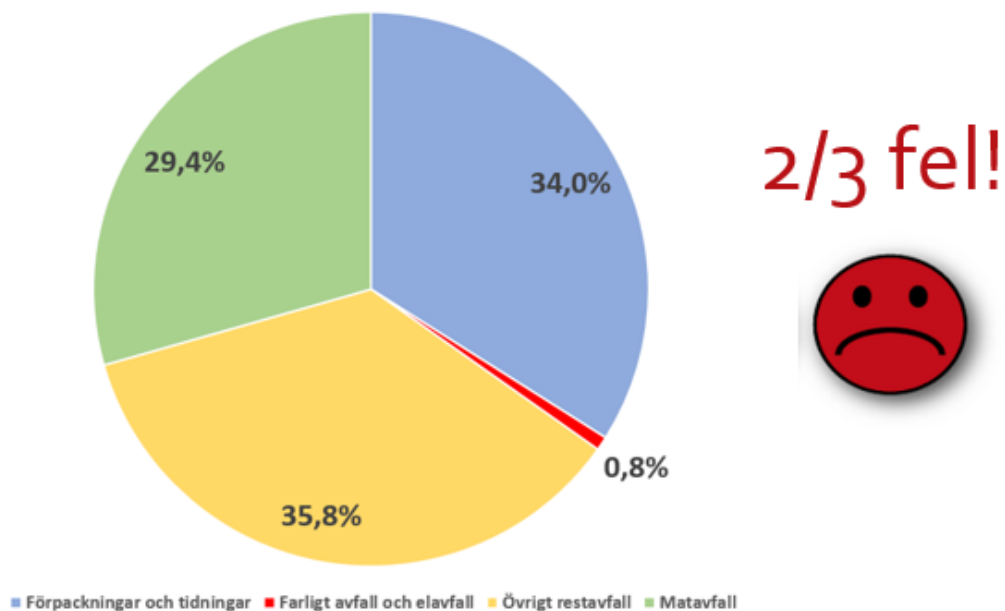

Bild 1: Innehållet i restavfall från hushåll i Gästrikland vid plockanalys 2015.

Restavfall 2003-2016 och 2017-2020

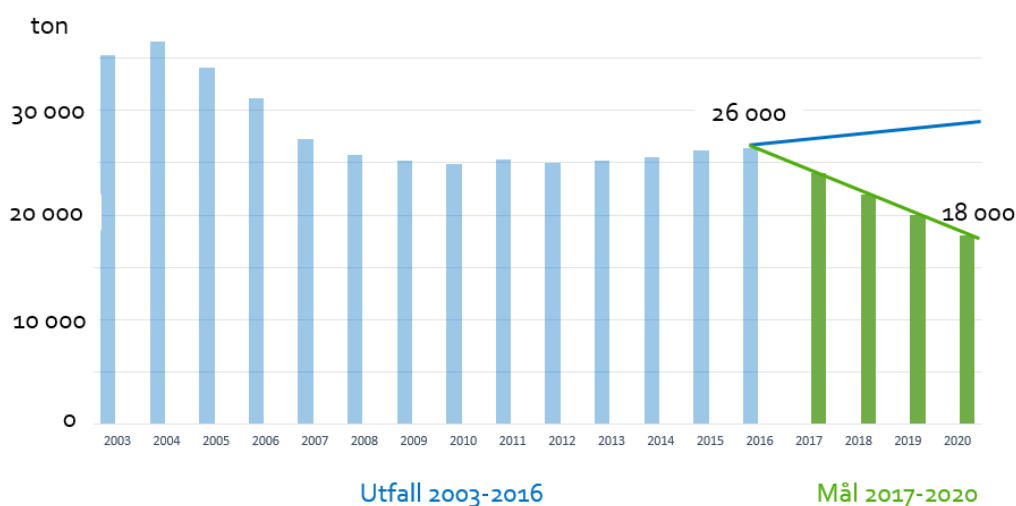

Bild 2. Mängden restavfall från hushåll i Gästrikland och Älvkarleby 2003-2016 samt mål om minskning tack vare bättre sortering 2017-2020.

Lokalproducerad biogas

Genom att röta matavfall tar vi tillvara energin i form av biogas och näring i form av biogödsel. Det innebär en betydande miljönytta.

Det finns både nationella, regionala och lokala mål om att öka produktionen av fossilfria bränslen som biogas samt öka användandet av fordon som drivs av fossilfria drivmedel.

Att tillverka biogas är den del av både energiproduktion, avfallshantering och transportsektorn. Det är viktigt att ha helhetsperspektivet på detta i samhällsplaneringen. Biogasproduktion ger fossilfri energi i form av drivmedel, samtidigt som den behandlar en stor del av samhällets matavfall. En regional produktion av biogas är också en säkerhetsfråga i och med att vi etablerar en lokal produktion och minskar beroendet av drivmedelsimport.

Gästrike återvinnare och Gävle Energi äger det gemensamma bolaget Gästrik Ekogas AB. På www.ekogas.se hittar du information om verksamheten.

Gästrik Ekogas har under vintern 2016/2017 byggt en biogasanläggning i Forsbacka för ca 140 mnkr. Anläggningen provkors för närvarande och kommer att tas i full drift hösten 2017. Detta är en viktig åtgärd för ökad hållbarhet och för klimatet. Biogas är ett mycket bra bränsle ur miljösynpunkt, och lämpar sig väl för fordonsdrift.

Arbetet med en lokal fossilfri biogasproduktion har kommit långt, men det finns tre kritiska frågor som nu måste lösas för att biogassatsningen ska lyckas och skapa nytta fullt ut:

- Avsättningen av biogas
- Fler tankställen
- Substrat (matavfall mm) in till anläggningen

Det är mycket viktigt att alla aktörer som är transportintensiva nu väljer att skaffa biogasdrivna fordon som en del i sin verksamhet. Den framtida hållbara fordonsparken kommer att drivas av olika fossilfria bränslen. Om kollektivtrafiken och kommunala verksamheter använder biogasdrift i delar av fordonsflottan i regionen så kommer avsättningen och miljönyttan att säkras. Det är också viktigt att arbeta för att den biogödsel som produceras kommer till nytta i odling.

Avsättningen för gasen (marknaden för biogas) är den absolut viktigaste och strategiska frågan för hela biogassatsningen i vår region. Den är inte säkrad och det är allvarligt.

Biogasanläggningens kapacitet att ta emot avfall är i dagsläget 30 000 ton. Anläggningens kapacitet att leverera biogas är 2,7 miljoner normalkubikmeter eller 35 GWh (motsvarar 3,5 miljoner liter bensin). Med 2018 års planerade produktion räcker gasen till t ex 70 bussar och med 2020 års planerade produktion t ex 90 bussar. Gasen som produceras 2020 skulle som exempel i Gävle räcka till alla stadsbussar, sopbilar och kommunala fordon 2020.

Sandviken har gjort en film om biogasproduktionen i Forsbacka som du hittar här: <http://sandvikenpurepower.se/biogas.html>

Samverkan och nyttor

Själva grundtanken med bildandet av kommunalförbundet Gästrike återvinnare är att samverkan ska ge ökad nytta för alla de samverkande parterna, i detta fall de fem kommunerna Gävle, Sandviken, Ockelbo, Hofors och Älvkarleby.

Gästrike återvinnares vision inleds också med ordet ”tillsammans”: *Tillsammans skapar vi vardagens miljöhjältar för en värld som räcker längre*. Från förbundets sida är vi angelägna om att medlemskommunerna ska vara delaktiga i verksamheten och att en fortsatt god och ömsesidig dialog, insyn, engagemang och påverkansmöjlighet ska känneteckna den etablerade samverkan. Vi vill därför också ha en dialog om lämpliga former för den fortlöpande kommunikationen mellan förbundet och medlemskommunerna.

Förutom arbetet med biogas och samverkan med kommuner i Hälsingland vill vi lyfta fram några andra områden där Gästrike återvinnare kan vara en resurs:

- *Lösningar för sortering och avfallshantering*
- *Miljöpedagogik* och lärande för hållbar utveckling. Gästrike återvinnares miljöpedagoger finns att tillgå för skolor och andra sammanhang.
- *Miljökommunikation*.
- *Integration*. Gästrike återvinnare och Gavlegårdarna driver under 2016-2017 ett projekt för att öka kunskapen om hur vi når fram till våra nysvenskar. Erfarenheterna från detta arbete kan komma alla kommuner till godo.
- *Förebygga resursslöseri* (avfallsminimering). Att förebygga resursslöseri är bra för både miljö och ekonomi. Gästrike återvinnare kan vara behjälpliga med arbetssätt och metoder för att arbeta med avfallsförebyggande.
- *Förebygga nedskräpning*. Gästrike återvinnare driver ett treårigt projekt för att förebygga nedskräpning. I nuläget drivs arbetet i Gävle kommun. Ockelbo och Hofors har precis startat upp arbetet. De erfarenheter och lärdomar som vi gör i det här arbetet kan med fördel komma alla kommuner till godo.
- *Beteendeförändring*. Gästrike återvinnare har kunskap inom beteendeförändring och har även avtal med kompetenta konsulter inom området. Vi bidrar gärna med denna kompetens i andra sammanhang i kommunerna om intresse finns.

Tillsammans mot gemensamma mål

